

Kentsel Dönüşüm Proje Uygulamalarında Millet Bahçelerinin Rolü

Filiz DOĞAN

Atlas Üniversitesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, İSTANBUL
e-posta: filizkaynardogan@gmail.com
tel: 05324954865

Özet

Kentsel mekanlar, zamanla artış gösteren nüfus, doğal afetler, çarpık kentleşme gibi ortaya çıkan çeşitli problemler nedeniyle yıpranmaktadır. İlgili durum modern şehircilik kriterleri ile planlama esasları ışığında yeniden yapılandırmayı sağlamak adına kentsel dönüşüm projelerini gün yüzüne çıkarmış ve daha fazla konuşulur hale getirmiştir. Hem ülkemizde hem de dünya üzerinde kentler, mali nedenler, göçler, aşırı nüfus yoğunlukları, yanlış yer seçimi ve doğal afetler vb. sebeplerden ötürü dönüşüm, yenileme, iyileştirmeye ilişkin proje ile uygulamalarına gereksinim duymaktadır. Bugün dönüşen kent yapısında; yeşil alanlar daha küçük sahalara sıkışıp kalan mekânlara dönüşmüş, artan yapılaşma ile kentleşme baskısı karşısında yeteri oranda direnç gösterememiş, tahrip olma veya yok olma riski ile yüzleşmek zorunda kalmıştır. Kentsel dönüşüm faaliyetleri belirli bir ivme elde etmişken ve kentler sil baştan bir şekillendirme içine girmişken, sağlıklı kentler için kent içerisinde açık ve yeşil alanlar kentsel dönüşüm projeleri kapsamında Millet Bahçelerine dönüştürülmektedir. Kentlerin beton yığınlarına dönüştüğü şu günlerde, kent ve kentli için doğa ile buluşmaya olanak sağlayacak bu alanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Doğru alan tercihi ve tasarımı ile hem kente hem de kentliye gereksinim duyacağı bu nitelikli açık yeşil alanların tahsis edilmesi Millet Bahçeleri ile mümkün olabileceği gibi aynı zamanda bu bahçeler yeşil alanların gelişimine de katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, Kentsel Dönüşüm Projeleri, Kentsel Dönüşüm Uygulamaları, Millet Bahçesi

Abstract

Urban spaces are worn out over time due to increasing population, natural disasters, unplanned construction and various problems that occur as a result. This situation has brought urban regeneration projects to the agenda to ensure restructuring by adhering to contemporary urbanism principles and planning principles. In our country and around the world, cities need projects and practices aimed at renewal, regeneration and improvement due to reasons such as economic reasons, migrations, overpopulation, wrong location selection and natural disasters. Within the changing urban morphology today; parks and gardens have become places squeezed into small areas, have not been able to show the same resistance to the increasing pressure of urbanization and construction, and have faced the danger of extinction or destruction. While urban regeneration efforts have gained momentum and cities are being reshaped, open and green areas within the city or areas where green will be used intensively can be transformed into National Gardens for healthy cities. With the right design and site selection decisions, providing the qualified open and green spaces that the city and its citizens need will be possible with the National Gardens and will also contribute to the development of green fields.

Keywords: Urban Regeneration, Urban Regeneration Projects, Urban Regeneration Application, National Gardens

1.GİRİŞ

Dinamik ve oldukça karmaşık sistemler olarak bilinen kentler, zamanla olumlu veya olumsuz dönüşme ve değişime uğramıştır. Artan göçlere paralel olarak artış gösteren çarpık kentleşmenin neticesinde kontrolsüz ve plansız biçimde gelişmiş olan kentlerimiz çevresel, ekonomik, toplumsal ve fiziksel bakımdan oldukça kötü, illegal yapılaşma sebebiyle ise afetler karşısında tehlikeli alanlara dönüşmektedir (Hakan, 2021). Sosyal refahın anahtarı

olarak kabul edilen büyüme, teknoloji alanındaki gelişim ile sermaye birikimi bir taraftan endüstriyel hayatın kırsal kesimlere doğru genişlemesi, bir taraftan da kentli nüfusun hızlı bir şekilde büyümesine yol açmıştır (Thorns, 2004). Sanayileşmeyle birlikte, Avrupa'daki büyük kentlerde işçi sınıfının yaşamak zorunda kaldığı insanlık dışı şartlar, pek çok plancıyı etkilemiş ve bu doğrultuda ilk kez kentsel dönüşüm düşüncesinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Polat ve Dostoğlu, 2007).

Kentsel dönüşüm esasında kentsel bozulma evrelerini daha ayrıntılı anlama gereksiniminden ortaya çıkan ve gerçekleştirilecek olan dönüşüm sonuçlarının üzerinde bir uzlaşmadır. En genel tanımıyla, kaybedilen ekonomik etkinliğin tekrar canlandırılması, işlerliğini kaybeden bir toplumsal fonksiyona işlerlik kazandırılması, sosyal dışlanmanın olduğu sahalarda, sosyal bütünleşmenin sağlanması; çevresel niteliğin ya da çevre dengesinin yok olduğu sahalarda, bahsi geçen dengenin yeniden sağlanmasıdır (Roberts, 2000). Kentsel dönüşüm genel manada "fiziksel/tasarım, ekonomik, sosyal ve son olarak yasal/yönetimsel" şeklinde birbirleri ile örtüşen 4 ana boyutu kapsayan bir kavramdır. Bahsedilen boyutlardan bir tanesi olan fiziksel boyut, alanın içerisinde yer aldığı kente ulaşım bağlantıları, sosyal altyapı, konut stoku, teknik altyapı ve son olarak çevresel sorunlarla ilgilenmektedir. Tasarım boyutu, fiziksel açıdan kentsel değişim, gelişim ile korumayı yönlendiren kentsel tasarım sürecini içermektedir (URL-1). Sosyal boyut, konut, sağlık, eğitim ile kamu hizmetlerine ulaşım, sosyal dışlanma, suç, proje sürecine özel ve kamu sektörünün, bölge insanının ve son olarak gönüllülerin katılımı vb. gibi şartlar ile ilgilenmektedir. Ekonomik boyut, tercih edilen bölge ve etrafındaki iş imkanlarının kalite ile niceliklerini arttırmayı içermektedir. Son olarak yönetimsel/yasal boyut, yerel halkla ilişkiler, yerel karar verme sisteminin yapısı, öteki çıkar gruplarının katılım göstermesi ve liderliğin tipi gibi şartları içermektedir (Polat ve Dostoğlu, 2007).

Avrupa'da 19. yüzyılda görülen kentsel büyüme hamleleri neticesinde, bazı alanların yıkılıp tekrar inşa edilmesi, "kentsel yenileme" adı altında kentsel dönüşüm uygulamaları olarak görülmüştür. Bahsi geçen dönem içerisinde kamu sektörü yönetimli liderlik modeliyle gerçekleştirilmiş olan kentsel dönüşüm evrelerinin iki ayrı temeli bulunmaktadır. Bunlar 1851 yılında İngiltere'de çıkarılan, kentsel politikalar ortaya koyan Konut Yasası ile 1851-1873 seneleri arası dönemde Fransa/Paris için gelişim hamleleri uygulamalarıdır (Gürler, 2003). Kentin, kentsel mekanizmaların bir dönüşüm alanı olduğu kabulüyle bu alandaki tartışmalar yoğunlaşmış (Thorns, 2004), zamanla kentsel dönüşüm evresinin ekonomik ve politik yapısı, milli gelişimden global bütünleşme gayesine yönelerek, kentsel planlama sürecini de köklü bir şekilde değiştirmiştir. Bahsedilen sebeple, dünyada görülen kentsel dönüşüm çalışmalarında farklı zamanlarda farklı kuramlar sergilendiğini söylemek mümkündür (Gürler, 2003). Özetle kentsel dönüşüm, kentsel problemlere çözüm üretmek için, değişime maruz kalan bir alanın fiziksel, ekonomik, çevresel ve sosyal şartlarına kalıcı çözüm sağlama konusunda çabalayan oldukça kapsamlı bir vizyon ile eylem şeklinde tabir edilmektedir (Thomas, 2003).

Sanayileşmenin hızlandırdığı kentleşme süreci pek çok ülkede olduğu üzere ülkemizde de, bilhassa 1980 yılından sonra büyük ölçekli milli ve uluslararası sermayenin kar amacının çok daha ön planda olduğu konut projeleri neticesinde, kentlerin gereksiz yayılmasına, kültürel, tarihi ve doğal zenginliklerin tahribine, mali, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik ilkesi karşısında, kamu kaynaklarının oldukça verimsiz bir şekilde kullanımına yol açmıştır (Sekmen, 2007). Ayrıca yoğun göç altındaki kentlerin, kontrolsüz bir şekilde büyümesini de arkasından getirmiştir. Bu denli büyük nüfus artışı karşısında hazırlıksız olan kentlerde göç kapsamında konut problemi gün yüzüne çıkmış, zamanla kentlerin beton yığınlarına dönüşmesine yol açmıştır (Şişman, 2008). 1980'li senelerin dönüşüm projelerinin esasında kentlerde boşaltılmış olan, atıl durumdaki, çöküntü sahalarının mekansal, ekonomik ve sosyal bakımdan canlandırılmasına ilişkin kentsel dönüşüm stratejilerinin üretildiği yenileme yaklaşımlarının kabullenilmesi bulunmaktadır (Demirkıran, 2008:13). Yeşil alanların kentsel yaşam kalitesini arttırdığı ve kentsel mekanların sürdürülebilir gelişimine katkı sağladığı yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda, hayati bedensel ve ruhsal açıdan

çok daha rahat hale getirmek ve gereksinimlere çok daha uygun olan ortamlar oluşturmak adına, kullanıcıların fizyolojik, fiziksel, ruhsal ve toplumsal yapısından ileri gelen gereksinimlerini önceden tahmin etmek ve kentsel ortamlardan meydana gelen çevreyi bahsi geçen gereksinimlere göre biçimlendirmek gerekir (Aksoy vd., 2011).

Açık yeşil mekanlar kentsel sürdürülebilirliğin vazgeçilmez bir unsurudur. Birçok farklı tipoloji ile kentlere; sosyal, ekolojik, mekansal ve rekreasyonel katkılar sunmaktadır. İlgili katkıların kentsel alana yansıtılması sistematik bir tutum ile mümkün hale gelebilir. Bahsedilen kuram çerçevesinde hem Dünyada hem de ülkemizde açık yeşil mekanlara dair birçok strateji, gaye ile standart geliştirilmiştir ve halen daha geliştirilmektedir. Türkiye’de son senelerde, tarihi bir önemi bulunan millet bahçesi kavramı açık yeşil mekan tipolojisi şeklinde tekrar konuşulur hale gelmiştir (Şenik ve Uzun, 2021). Bahsi geçen açık yeşil sahalar; bütün canlılar adına habitat desteği sağlama, hava kalitesini yükseltme, biyoçeşitliliği destekleme, karbon ile su döngüsünü destekleme, mikroklimayı düzenleme, kentsel genişlemeyi sınırlandırma, afet esnasında ve daha sonrasında barınma ile toplanma sahası tahsis etme, çeşitli alanları birbirine bağlama, toplumun sosyalleşme ile rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılama, kentsel hayat niteliğini yükseltme vb. gibi birçok fonksiyon sunmaktadır (De Ridder vd., 2004; Fuller vd., 2007; Peters vd., 2010; Threlfall vd., 2016; Zhu vd., 2016). Şehir ortamının getirmiş olduğu baskıları azaltacak olanaklar sunan rekreasyon sahaları da parklar olarak açıklanmaktadır (Cheisure, 2004).

Sanayi kentlerinin sosyal etkinliklerden kalabalık ve uzak olması rekreasyon etkinliğinin başlamasına neden olmuş, 18. asrın bitimlerine doğru, idareci sınıfına ait bahçe ile arsalar halka açılıp “park” şekline getirilmiştir (Şentuna, 2020). Kentlerin, rekreasyon ihtiyacı için kullanabilecek olan açıklıkların ayrıcalıklı grubun kullanmış olduğu kraliyet ailelerinin av korulukları ile bahçeler olması ilgili sahaların kentsel kamusal alan kullanım aşamasına liderlik etmiştir (Burat, 2017). ABD ile Avrupa’nın büyük sanayi kentlerinde parkların köklü bir geçmişi bulunmaktadır. Her iki kıtada ondokuzuncu asrın ikinci yarısında meydana gelen park hareketi, batı insanının açık sahaların, hızla ilerleyen sanayi kent sakinlerinin sosyal ve fiziksel sağlığı ve canlılıkları adına önemini idrak etmeleri ile başlamıştır (Shuyler, 1986).

1850 yılında tasarlanan Central Park Amerika Birleşik Devletleri’nin peyzaj düzenlemeleri ile oluşturmuş olduğu ilk park niteliğini barındırmaktadır (Şekil 1). Kentin karmaşasından kaçış noktası olarak tasarlanan park, 200 yıla yakın tarihi bir geçmişe sahiptir. 500.000’in üzerinde fundalık ile ağacın dikilmiş olduğu Central Park’ta, çayırılık ile göller yer almaktadır. Bunun haricinde bahsi geçen parkta; tenis kortu, paten, basketbol ve satranç gibi hemen hemen her çeşit spor için ayrılmış olan sahalar bulunmaktadır. Oldukça geniş bir sahada dünya üzerindeki tüm ülkelerden bir adet olacak şekilde 161 çeşit bitkinin dikildiği fındık ile kayın ağaçları, çiçekler ile güller yer almaktadır (Sağlık vd, 2019). Central Park, kente ekonomik ve sosyal açıdan katkı sağlamakta, spor alanları, yürüyüş parkurları gibi farklı etkinlik imkanları sunmaktadır. Parkın merkezindeki göl oldukça ilgi görmekte, sandallarla gezinti yapılabilmektedir (URL-2). 1877 yılında kullanıma açılan Park (Özkır, 2007), kentsel mekân tasarımı esnasında estetik bütünlüğünün dışında, fonksiyonun da oldukça mühim olduğunun altını çizmiş; iyi tasarlanmış olan kentsel peyzaj sahalarının kente dair fonksiyonları ile beraber, kentin mali ve fiziksel gelişmesinde yönlendirici olduğunu da göstermiştir (Arslan, 1999).

Şekil 1. Cenral Park (URL-3)

Benzer şekilde oldukça uzun bir tarihi geçmişe sahip olan Hyde Park da 1635 yılında halka açılmıştır (Şekil 2). 140 ha büyüklüğe sahiptir. VII. Henry zamanına dek manastır arazisi şeklinde kullanılan Hyde Park, insanlara günlük hayatın baskısından kaçışlar adına olanaklar sağlamakta, İngiliz kırsal çevresinin tarihi ağaçlarını, büyük çim sahaları ile su yüzeylerini, kullanıcılarına sunmaktadır. Hyde Park'ta kalabalık caddelerden uzaklaşma hissini verecek düşlerdeki kentsel mekânın ortaya çıkarılması arzulanmıştır (Oğuz, 1998).

Şekil 2. Hyde Park (URL-4)

Osmanlı Zamanında ise belki de en mühim açık yeşil sahalar, sarayın bahçeleri, ev bahçeleri, sebze bahçeleri, kentin sınırlarındaki yeşil doku, mesire sahaları, ibadethane ile çeşmelerin etrafındaki açıklıklardır (Aliağaoğlu ve Uğur, 2016; Batur vd., 1979). Millet Bahçesi'ne dair ilk örnek, 1866 senesinde Sultan Abdülaziz zamanında açılmış olan Taksim Millet Bahçesi'dir. İkinci Millet Bahçesi, Sarıkaya Millet Bahçesi, bir sonraki Sultanahmet Millet Bahçesidir. Bu millet bahçelerini Tepebaşı Millet Bahçesi takip etmiştir (Memlük, 2013). Osmanlı Devleti modernleşmesinin yansıması şeklinde 1860'lı senelerde görülen millet bahçesi kavramı "kültürel, tarihi ve doğal nitelikleri muhafaza eden, sosyo-kültürel yaşama ilişkin mühim yansımalar sunan, hem şehrin hem de ülkenin prestijine katkıda bulunacak simgesel yeşil sahalar" şeklinde açıklanmaktadır (ÇŞB, 2020). Tanzimat Dönemi

içerisinde Osmanlı Devleti'nin modernleşmesi çerçevesinde görülmeye başlayan millet bahçelerinin ilham kaynağı hiç şüphesiz Fransa'da bulunan Halk Bahçeleridir (Çelik, 2018). Bugün izleri yok olan ilgili bahçelerde insanların sosyalleşmesi ile kentin denetlenmesi amaç edilmiştir (Sağlık vd., 2019). Millet bahçesi şehir ile bir kaynaşma, çağdaşlaşma sahası, ilk olarak halk sonrasında millet olma yolunda bir etkileşim sağlayan kentsel kamusal alan şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Demir, 2016). Cumhuriyetin ilan edilmesinin ardından ise bu parklar Cumhuriyet kentinin adeta bir uzantısı şeklinde konumlanmıştır. "Parkların şehirdeki yerleri Cumhuriyet kentinin görüntüsünü kuvvetlendirecek biçimde seçilmiştir. Bu şekilde devletin kentsel görüntüsünün park ile yakından alakalı olduğunu rahat bir şekilde söylemek mümkündür" (Gürkaş, 2009: 182). Ancak, Osmanlı dönemiyle başlayan, Cumhuriyet dönemiyle devam eden yeşil alanların değişim ve dönüşümü yok olmasıyla sonuçlanmış, korunup gelecek kuşaklara aktarılması mümkün olmamıştır (Çelik, 2018).

Günümüzde ise, Millet Bahçeleri ülkemizde bulunan betonlaşma ile kötü kentleşme emsali şeklinde gösterilen bazı yapılara alternatif şeklinde, siyasal iktidarca üretilmiş olan kentsel dönüşüm projesidir (Yücebaş, 2022). Millet bahçesi dizaynlarının, kentlerin yapısal bütünlüğünde doğa tecrübesini yaşamak, toplumsallaşmak, iyileştirmeyi sağlayacak olan aktif ya da pasif rekreasyonel faaliyetleri gerçekleştirmek adına uygun mekânsal örgütlenmeyi arz etmesi, kentsel sistem içerisinde yerini almış olan millet bahçelerinin sürdürülebilir nitelik taşıması adına ilgili birimlerce onarım ile bakım sürecinin doğru bir şekilde yönetilmesi lazımdır (Mohandespor,2019: 2).

Kent parklarına dair en son kuramlar, değişen toplum ihtiyaçları ile kent ve doğa kuramlarına cevap olarak parkın form ile fonksiyonlarını hem değiştirmiş hem de geliştirmiştir (Kurtaslan, 2017). Yapılan çalışmalar başarılı bir kent parkı oluşturmak için gerekli olan kalite ölçütlerini etkinlik ve kullanım çeşitliliği, ulaşılabilirlik ile okunaklılık, imaj ile konfor, sosyallik (Yıldızcı ve Yücel, 2006), uygulama tekniği, alan büyüklüğü, bakımı, erişilebilirliği (Çınar, 2008) olarak belirlemektedir.

2. MATERYAL VE METOT

2.1. Materyal

Bu çalışmanın ana araştırma materyalini; kentsel dönüşüm projeleri kapsamında değerlendirilebilecek olan statlardan açık yeşil alanlara dönüşen millet bahçeleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda Bursa Millet Bahçesi, Eskişehir Millet Bahçesi, Trabzon Millet Bahçesi, Konya Millet Bahçesi ve Samsun Millet Bahçesi çalışmanın materyalini oluşturmaktadır. Gaziantep ve Ordu Millet Bahçeleri henüz uygulama aşamasında olduğundan değerlendirmeye alınmamıştır.

2.2. Metot

Çalışmanın yöntemini ise alan için yapılan araştırmalar ile birlikte uygulamaların araştırılması ve ulaşılan bilgilerin değerlendirilmesi oluşturmaktadır. İlk etapta Millet Bahçesi kavramı ile tarihçesiyle alakalı literatür taraması yapılmıştır. Yurtdışında bulunan örnekler araştırılmış, alan ile alakalı araştırma yürütülerek, ulaşılan tüm veriler bu kapsamda tasarım ve planlama kriterleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bursa Millet Bahçesi 42 000 m² alan içerisinde konumlandırılmıştır. Koşu alanı, termal suların aktığı şadırvanlı çeşme, yeşil sahalalar, su gösteri sahalaları ve millet kıraathanesinin bulunduğu, şehirdeki endemik bitki çeşitliliğini de ortaya koyan görsel bir çekicilik sunmaktadır (URL-5). Yerin altındaki 480 araçlık otoparkıyla şehir merkezindeki yoğun trafik akışını hafifletmektedir (Şekil 3). Etrafında yer alan yürüyüş yolları ile bu alana ulaşım oldukça kolay hale gelmektedir. Etkinlik çeşitliliği ile sosyal bir etkileşim alanı olarak hizmet sunmaktadır. Kontrollü girişleri sayesinde parkın güvenilirliği sağlanmaktadır.

Şekil 3. Bursa Millet Bahçesi (URL-5)

2020 senesinde ortak kullanım sahası şeklinde hizmete girmiş olan Samsun Millet Bahçesi, kentin gelişen, değişen ve bunun yanında hızla büyüyen yepyeni kimliğine fayda sağlamaktadır (Şekil 4). 100.865 m²'lik bir alana oturtulmuş haldeki millet bahçesinin yapılabilecek alanı 1.282 m² ile sınırlandırılmıştır. 13000 m²'lik alan içerisinde çim aktivite sahası, gül bahçeleri, süs havuzu, yenilebilir yiyecek ekim ve dikim sahası, yerel bitkilerin mevsimsel renklerle gösterisinin gerçekleştirilebileceği sahalara da plana eklenmiştir. Dinlenme, seyir ve oyun sahaları bulunan park içerisinde 2.45 m²'lik alanı kapsayacak çocuk oyun sahası ve son olarak 131 m² sahada da millet kütüphanesi bulunmaktadır (URL-6). 40 ayrı türde tam 3000 adet ağaç ile 75 ayrı türde 40.000 tane çalı, gül bahçeleri, yer örtücü bitkiler ile süs havuzuyla tasarlanmıştır (URL-7). Doğal yaşam sahalарının dışında spor alanları, bisiklet yolu, tenis kortları, yürüyüş yolları, oyun parkları, eğlence ile etkinlik sahaları, kütüphane, kütüphane, kafeterya ile oturma sahalарıyla hemen hemen her yaşta bireyin ilgi duyabileceği bir yaşam alanı şeklinde hizmet sunmaktadır.

Şekil 4. Samsun Millet Bahçesi (URL-7)

Trabzon'un Ortahisar ilçesinde yapımı tamamlanan, 2021 yılında hizmete açılmış olan, aşağı yukarı 60 000 m² alanı bulunan Trabzon Millet Bahçesi içerisinde (Şekil 5), 1012 seyirciyi ağırlayabilecek kapasiteye sahip tribün, yaklaşık 29 bin 719 m² çim saha, egzersiz sahası, bisiklet ile koşu yolu, restoran, gösteri havuzu, kütüphane, çocuk oyun sahaları yapılmıştır (URL-8). Millet Bahçesi spor merkezli sahaları, dinlenme ile eğlenme parkurları ile kentin belki de en canlı yaşam sahası haline gelmiştir.

Şekil 5. Trabzon Millet Bahçesi (URL-8)

Eskişehir Millet Bahçesi 56 450 m² alana konumlandırılmıştır. Bisiklet yolu, yürüme parkuru, millet kiraathanesi, 878 ağaç ve 83 bine yakın çalı türü bulunmaktadır (Şekil 6). Doğal yaşam alanları, dinlenme ve eğlenme mekanlarıyla kentin cazibe merkezi haline gelmiştir (URL-9)

Şekil 6. Eskişehir Millet Bahçesi (URL-9)

Konya'da yer alan Meram Millet Bahçesi, 850.000 m²'lik alana konumlandırılmış bir parktır. Ormanlık saha, spor ile farklı rekreasyonel çalışmaları kapsamaktadır. Meram Belediyesi öncülüğünde düzenlenmiş olan sahada, hizmet kalitesi ile görsel çekicilik sunulmaktadır (Şekil 7). Millet Bahçesi sınırlarında Meram'ın oldukça mühim bir simgesi niteliğindeki üzüm bağlarının sergilenebilmesi için 10.000 m²'lik bir alan üzüm bağına dönüştürülmüştür. Korulukta farklı meyve ağaçlarının yer aldığı meyve bahçeleri kurulmuştur. Alan içinde yapılmış olan yürüyüş yolları rotasında kokularıyla oldukça etkili gül ve lavanta bahçeleri, mor salkımlar dikilmiştir. Korulukta şelale görünümü bulunan ve basamaklar şeklinde oluşturulmuş olan 10.000 m²'lik alanı bulunan gölet, işitsel ve görsel olarak halka sunulmuştur. Bahsi geçen gölet alanında bulunan ağaçlar koruma altına alınarak peyzaja eklenmiştir. Gölette minik adacıklar oluşturulmuş ve bu şekilde gölete doğal görünüm verilmeye çalışılmıştır. Etrafında yer alan yürüyüş yolları ile alana ulaşım oldukça kolay hale gelmiştir. Sosyal tesis, mescit ve tuvalet benzeri pek çok ortak kullanım sahaları düzenlenerek hem ateşli hem de ateşsiz piknik sahaları birbirinden ayrılmıştır. Selçuklu, Osmanlı ile erken dönem Cumhuriyet mimarisinin izlerini barındıran ve yaklaşık 24.000 m²'lik bir alan üzerine konumlanmış olan sosyal tesis, bu bölgeye oldukça büyük bir değer katmaktadır (URL-10).

Şekil 7. Konya Millet Bahçesi (URL-10)

4.SONUÇ VE ÖNERİLER

Özellikle kent insanı için soluklanma boşlukları niteliğindeki kent parkları, insanların bedensel ve bilişsel açıdan kendilerini yenilediği sahaların başında gelmektedir. Bahsedilen sebepten dolayı ilgili sahaları, etkinlik ve kullanım çeşitliliği, kolay erişilebilirliği göz önünde bulundurarak tasarlamak, kentin yapısal bütünlüğü içerisinde kentliye açık yeşil alan deneyimini yaşatmak amacıyla planlamak oldukça önemlidir. Bahsedilen sahaların sürdürülebilirliği de planlama ile tasarım süreci kadar önemlidir. Sürdürülebilirliğini kaybetmiş olan kent parkı silinmeye mahkum haledir. Bahsedilen sebepten dolayı kent parklarının tasarlanması esnasında ilgili parkta ne gibi etkinliklere yer verileceği ve bu etkinliklerin sürdürülebilirliğinin nasıl sağlanacağı önceden düşünülmeli, bakım ve onarım çalışmaları titizlikle yürütülmelidir.

Osmanlı dönemiyle başlayan Cumhuriyet dönemiyle devam eden tarihi bir geçmişe sahip olan Millet Bahçeleri, korunamamış ve yok olmuştur. Günümüzde ise Millet Bahçeleri, ülkemizdeki betonlaşmaya ve kötü kentleşmeye alternatif şeklinde, siyasal iktidar öncülüğünde üretilmiş olan kentsel dönüşüm projesidir. Bu kapsamda incelenen günümüz millet bahçesi örnekleri; insanların sosyalleşmesini ve iyileştirmeyi sağlayacak olan aktif ya da pasif rekreasyonel faaliyetleri gerçekleştirmek adına uygun olan mekânsal örgütlenmeyi sunmaktadır. Rekreasyonel ve sosyal ihtiyaçların karşılandığı millet bahçesi örnekleri, kentin imajına da katkı sağlamaktadır. Çeşitli alanları birbirine bağlama, insanların toplumsallaşma ile rekreasyonel ihtiyaçlarını giderme, kentsel hayat niteliğini yükseltme vb. gibi pek çok fonksiyonu da sunmaktadır.

Ülkemizdeki kent parkları alan büyüklüğü, dünyadaki örneklerine oranla çok daha küçüktür. Bu durum, etkinlik çeşitliliğine ve yeşil alan büyüklüğüne de yansımıştır. Kentsel dönüşüm, fiziksel mekânın dönüşümünün dışında, toplumsal gelişim, mali kalkınma, doğal dengenin muhafaza edilmesi ile sürdürülebilirliğinin sağlanmasıyla beraber hem kapsamlı hem de bütünlük bir tutum ile değerlendirildiği zaman başarıyı yakalayabilir. Kentsel mekanların oldukça etkin şekilde kullanımına ve bunun yanında gereksiz kentsel yayılmadan uzak durmaya ilişkin stratejilerin ortaya konulması, kentsel dönüşüm projeleriyle kentsel yaşam kalitesini artırıcı bir ekonomik kalkınma yaklaşımının sürdürülebilirlik ilkesiyle benimsenmesi gerekmektedir. Amerika'daki kent parkları örnekleri 200 yıla yakın tarihi bir geçmişe sahip olmasına rağmen, kurulduğu ilk günden bugüne kadar korunmuştur.

Kent parklarının sahip olduğu tarihi yapıların muhafaza edilmesi, ilgili parkın kimliği ile parkın yer aldığı yörenin gelişimi bakımından da oldukça önemlidir. Bahsedilen sebeple kent parklarında yer alan eski yapılar muhafaza edilmeli, yenilenmeli ve ileriki nesillere aktarılmalıdır. Bu alanlar, kente ekonomik ve sosyal açıdan katkı sağlayacağı gibi kent imajını da güçlendirecektir.

Kaynaklar

- Aksoy, Y., & AKPINAR, A. (2011). Yeşil alan kullanımı ve yeşil alan gereksinimi üzerine bir araştırma İstanbul ili Fatih ilçesi örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 10(20), 81-96.
- Aliağaoğlu, A., & Abdullah, U. G. U. R. (2016). Osmanlı şehri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (38), 203-226.
- Arslan, M. (1999). 3-6 Yaş Grubu Çocukların Gelişimine 'Çocuk Oyun Alanları' Tasarımının Yeri. *Ankara Üniversitesi*.
- Batur, A., Yücel, A., & Fersan, N. (1979). İstanbul'da Ondokuzuncu Yüzyıl Sıra Evleri: Koruma Ve Yeniden Kullanım İçin Bir Monografik Araştırma.
- Burat, S. (2017). Kentsel açık alanlar ve planlama. *Kent planlama*, 231-252.
- Chiesura, A. (2004). The role of urban parks for the sustainable city. *Landscape and urban planning*, 68(1), 129-138.
- Çelik, F. (2018). GEÇ OSMANLI DÖNEMİ KENTSEL MEKANDA BATILILAŞMAETKİLERİ: KONYA MİLLET BAHÇESİ. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (44), 331-350.
- Çınar, I. (2008). Kent parklarının rekreasyonel yönden yeterliliği üzerine Fethiye-Muğla kent parkları örneğinde bir araştırma. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*. 5(2):33-38.
- CŞB, (2020). Millet Bahçesi Rehberi. Erişim adresi: <https://webdosya.csb.gov.tr/db/mpgm/editordosya/milletbahcesirehber.pdf>
- De Ridder, K., Adamec, V., Bañuelos, A., Bruse, M., Bürger, M., Damsgaard, O., ... & Weber, C. (2004). An integrated methodology to assess the benefits of urban green space. *Science of the total environment*, 334, 489-497.
- Demir, C., (2016). Numarası, T., Yeri, B., & Numarası, S. (2016). Canik Belediyesi Kültür Yayınları.
- Demirkıran, S. (2008). *Türkiye'de kentsel dönüşüm uygulamalarında yerel yönetimlerin rolü: Bursa büyükşehir Belediyesi örneği* (Master's thesis).
- Fuller, R. A., Irvine, K. N., Devine-Wright, P., Warren, P. H., & Gaston, K. J. (2007). Psychological benefits of greenspace increase with biodiversity. *Biology letters*, 3(4), 390-394.
- Gürkaş, T. (2009). Bir Mimarlık Tarihi Alanı Olarak Türkiye'de Peyzaj Mimarlığı Tarihi ve Peyzaj Mimarlığı-Devlet İdeolojisi İlişkisi. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, (13), 171-190.
- Gürler, E. (2003). Kentsel yeniden üretim süreci üzerine karşılaştırmalı çalışma: İstanbul örneği. *Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, İstanbul*, 113-158.
- Hakan, E. V. İ. N. (2021). TÜRKİYE'DE KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI: ADIYAMAN ÖRNEĞİ. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (37), 291-328.
- Kurtaslan, B. Ö. (2017). Başarılı kent parkı planlama ve yönetimi yaklaşımının Teardrop Park (New York) örneğinde araştırılması. *OPUS Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7.
- Memlük, Y. (2013). Anadolu'da Türk bahçesi ve bahçe kültürü. *Plant Dergisi*, 51.
- Mohandespor, S., & Caymaz, G. F. Y. (2019). Evaluation Of Urban Park Design Criteria In The Case Of Taraqi Park (Afghanistan, Herat). *Journal of Architectural Research and Development*, 3(4).
- Oğuz, D. (1998). Kent Parkı Kavramı Yönünden Ankara Kent Parklarının Kullanım Olgusu Üzerinde Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi, *Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı. Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi*.
- Özkır, A. (2007). Kent Parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi. *Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi*.
- Peters, K., Elands, B., & Buijs, A. (2010). Social interactions in urban parks: Stimulating social cohesion?. *Urban forestry & urban greening*, 9(2), 93-100.
- Polat, S., & Dostoğlu, N. (2007). Kentsel dönüşüm kavramı üzerine: Bursa'da kükürtlü ve Mudanya örnekleri. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dergisi*, 12(1).

- Roberts, P. (2000). The evolution, definition and purpose of urban regeneration. *Urban regeneration: A handbook*, 17.
- Sağlık, A., Kelkit, A., Temiz, M., SAĞLIK, E., & Bayrak, M. İ. (2019). Millet Bahçesi Kavramı: Kahramanmaraş İli Örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11-30.
- Sekmen, S. (2007). *Kentsel dönüşüm üzerine bir model önerisi: İzmir-Ferahlı mahallesi örneği* (Master's thesis, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Schuyler, D. (1986). The new urban landscape. *The redefinition of city form in nineteenth century America*.
- Şenik, B., & Uzun, O. (2021). Açık Yeşil Alan Sistemi Planlanma ve Tasarım Süreçlerinde Millet Bahçelerinin Rolü. *Planlama*, 31(3).
- Şentuna, B. (2020). Boş zamanlar sosyolojisi. Erişim adresi: http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/sosyoloji_lisans_ao/bos_zamanlar_sosyoloji_isi.pdf
- Şişman A., 2008. Kentsel Dönüşüm Uygulamaları, TMMOB Samsun Kent Sempozyumu, 27-29 Kasım, Samsun, Türkiye.
- Threlfall, C. G., Ossola, A., Hahs, A. K., Williams, N. S., Wilson, L., & Livesley, S. J. (2016). Variation in vegetation structure and composition across urban green space types. *Frontiers in Ecology and Evolution*, 4, 66.
- Thomas, S. (2003). A glossary of regeneration and local economic development, local economic strategy center.
- Thorns, D. C. (2004). Kentlerin dönüşümü. *Soyak Yayınları, İstanbul*.
- URL-1 <http://www.angelfire.com/ar/corei/ud.html> (Erişim Tarihi:03.10.2023)
- URL-2 <https://www.architecturaldigest.com/story/architect-new-yorks-central-park-> (Erişim Tarihi:03.10.2023)
- URL-3 <https://www.thecollector.com/the-creation-of-central-park/> (Erişim Tarihi:04.10.2023)
- URL-4 <https://www.strandpalacehotel.co.uk/location/local-guide/hyde-park.html> (Erişim Tarihi:04.10.2023)
- URL-5 <https://www.bursa.bel.tr/haber/millet-bahcesi-artik-bursalililerin-hizmetinde-28989> (Erişim Tarihi:03.10.2023)
- URL-6 https://tr.wikipedia.org/wiki/Samsun_Millet_Bah%C3%A7esi (Erişim Tarihi:05.10.2023)
- URL-7 <https://www.canik.bel.tr/samsun-millet-bahcesi> (Erişim Tarihi:03.10.2023)
- URL-8 <https://www.trabzon.bel.tr/Icerik?id=huseyin-avni-aker-millet-bahcesi> (Erişim Tarihi:02.19.2023)
- URL-9 <https://milletbahceleri.gov.tr/bahce/eskisehir-millet-bahcesi-1627504647> (Erişim Tarihi:03.10.2023)
- URL-10 <https://www.milletbahceleri.gov.tr/bahce/konya-meram-millet-bahesi> (Erişim Tarihi:03.10.2023)
- Yücebaş, M., & Yücebaş, S. (2022). İki Millet Bir Bahçe: "Millet Bahçeleri" Haberlerinde Farklı Millet Tanımları. *Kültür ve İletişim*, 25(49), 182-209.
- Yücel, G. F., & YILDIZCI, A. C. (2010). Kent parkları ile ilgili kalite kriterlerinin oluşturulması. *İTÜDERGİSİ/a*, 5(2).
- Zhu, C., Wang, Y., Ren, W., Luo, I., Yin, Y., Xie, W., & Liu, W. (2016). The planning of green spaces to prevent and avoid urban disasters in Dujiangyan. *International Journal of Simulation Systems, Science & Technology*. 17(46), 271-276.4.